

Les polítiques de comunicació

Miquel de Moragas i Spà
Isabel Fernández Alonso

Institut de la Comunicació
(Universitat Autònoma de Barcelona)

Aquest capítol s'ocupa essencialment de les polítiques públiques que afecten el sector audiovisual català durant el bienni 2005-2006, sense oblidar altres mesures, com les reformes de l'Estatut d'Autonomia i els seus efectes sobre les polítiques de comunicació de la Generalitat o el model d'ajudes als mitjans que va plantejar el nou govern tripartit. En matèria de política audiovisual sobresurten l'aprovació de la Llei de la comunicació audiovisual de Catalunya i les mesures d'impuls de la TDT, inclosa l'adjudicació de concessions d'àmbit local.

**El bienni 2005-2006
s'han produït dos fets
d'especial rellevància
en les polítiques de
comunicació d'àmbit
mundial: l'aprovació
de la Convenció sobre
la protecció i la
promoció de la
diversitat de les
expressions culturals
de la UNESCO i la
cloenda de la Cimera
Mundial sobre la
Societat de la
Informació**

1. Introducció

En aquest capítol s'abordaran les polítiques de premsa, ràdio i televisió, però també alguns aspectes de les polítiques de telecomunicacions i de foment de la societat de la informació, que incideixen d'alguna manera en el sector català de mitjans. I tot això tenint en compte que en el nostre àmbit aquestes polítiques estan especialment vinculades a les polítiques culturals.

2. Les polítiques de comunicació en l'àmbit mundial

En la línia apuntada, el bienni 2005-2006 s'han produït dos fets d'especial rellevància en les polítiques de comunicació d'àmbit mundial. D'una banda, l'aprovació de la Convenció sobre la protecció i la promoció de la diversitat de les expressions culturals de la UNESCO¹ i, de l'altra, la cloenda de la Cimera Mundial sobre la Societat de la Informació (CMSI)².

L'esmentada convenció es va aprovar l'octubre de 2005 a la 33a Conferència General de la UNESCO (amb 148 vots a favor, 4 abstencions i els vots en contra dels Estats Units i d'Israel). Com apunta Martí Petit (2006), aquest text "consagra en l'àmbit del dret internacional la legitimitat dels estats a aplicar polítiques culturals". Segons aquest mateix autor, "els seus principis fonamentals són el reconeixement de la natura específica dels béns i serveis culturals, que no poden ser tractats solament pel seu valor comercial, sinó també com portadors de valors, d'identitat i de sentit; el dret dels estats a aplicar mesures de preservació i desenvolupament de totes les expressions culturals que li són pròpies; l'ajut a les indústries culturals dels països en desenvolupament; la no subordinació de la Convenció als altres acords i tractats internacionals, com els de l'Organització Mundial del Comerç, i la creació d'un mecanisme de conciliació per a la resolució de conflictes, que no té potestat sancionadora però sí que obre les portes a la creació d'una doctrina jurídica i una jurisprudència sobre política cultural a escala internacional"³.

Pel que fa a la CMSI, clausurada a Tunísia el novembre de 2005, tal com apunta Mercè Díez (2006), "potser el més remarcable es trobi en el terreny dels procediments, més que no pas dels resultats [...], en la incorporació de mecanismes de debat i seguiment multisectorials -amb la presència de representants de la societat civil, d'interlocutors governamentals i del món empresarial- per tal de pensar en futurs desenvolupaments de la societat de la informació". En aquesta línia, segons la mateixa autora, se situaria l'acord per crear el Fòrum de Govern d'Internet (IGF, en les seves sigles en anglès), "un instrument internacional i multilateral, vinculat a l'estructura de Nacions Unides, per debatre sobre les qüestions relatives al govern d'Internet, tenint en compte les dimensions tècnica, política, social i econòmica", si bé la gestió dels dominis d'Internet continuarà a mans de la Corporació d'Internet per a l'Assignació de Noms i Nombres (ICANN, en les seves sigles en anglès), que treballa sota la supervisió del Departament de Comerç del Govern dels Estats Units.

D'altra banda, el Fons de Solidaritat Digital (FSD), promogut a iniciativa del president del Senegal durant la primera fase d'aquesta cimera (Ginebra, 2003), no compta amb un sistema eficaç de recaptació de fons. En aquest sentit, el principal mecanisme -que es basa en la bona voluntat dels implicats- és el "principi de l'1% de solidaritat digital", que consisteix en la introducció d'una clàusula a totes les licitacions de béns i serveis relatius a les tecnologies

(1) Vegeu UNESCO [En línia] (2007): <http://portal.unesco.org/culture/es/ev.php-URL_ID=11281&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html> [Consulta: gener de 2007].

(2) Vegeu Unió Internacional de Telecomunicacions [En línia] (2007): <<http://www.itu.int/wsis/index-es.html>> [Consulta: gener de 2007].

(3) Vegeu, en aquest mateix informe, el capítol "Catalunya davant el desplegament de la Convenció de la UNESCO sobre diversitat cultural".

de la informació i de la comunicació, de tal manera que els proveïdors que es presentin a les licitacions es comprometen a dipositar al FSD l'1% de la transacció, deduïda del seu marge de beneficis⁴.

Amb relació a la implicació de l'executiu català a la cimera, l'aleshores secretari de Telecomunicacions i Societat de la Informació, Oriol Ferran, va participar a Tunis en una taula rodona en la qual va defensar el programari lliure com a eina per facilitar la inclusió digital. Mentrestant, la Generalitat segueix amb interès el debat a l'entorn de l'IGF "i està analitzant projectes que, basats en Internet, permetin la col·laboració amb el Tercer Mon"⁵.

3. Les polítiques de comunicació de la Unió Europea

Les competències en polítiques de comunicació de la Unió Europea resten sota la responsabilitat de la Direcció General de la Societat de la Informació i els Mitjans de Comunicació, que presideix la comissària Viviane Reding, els plantejaments de la qual quedaven recollits el 2005 en el transcurs d'un congrés de l'Associació d'Editors de Periòdics Alemanys: "La política de mitjans a Europa és essencialment una responsabilitat nacional. Per tant, la Comissió Europea només pot establir un marc general i aquest ha de ser completat pels estats membres d'acord amb les seves tradicions nacionals. Només en el cas d'afers òbviament transfronterers la Comissió Europea té el mandat de prendre decisions polítiques [...]. En molts casos només proposarem nova legislació si aquesta és dissenyada per eliminar normes obsoletes, per simplificar i fer més entenedores les normes i procediments existents o per suprimir els tràmits, que la gent critica amb encert" (Reding, 2005).

En aquesta línia no intervencionista se situa la proposta de revisió de la Directiva "Televisió sense fronteres" (DTSF), presentada pel Parlament Europeu i el Consell el 13 de desembre de 2005 i emmarcada en la iniciativa i2010, llançada per la Comissió Europea el juny de 2005 amb l'objectiu de dinamitzar l'economia digital⁶.

La proposta de reforma de la DTSF -la tramitació de la qual és previst que es clogui a mitjans de 2007- preveu una distinció entre serveis lineals (televisió tradicional, Internet, telefonia mòbil, que els telespectadors reben passivament) i serveis no lineals (serveis de televisió de pagament per visió, que els espectadors poden escollir), i intenta modernitzar i simplificar el marc reglamentari dels primers a la vegada que fixa normes mínimes per als segons (en matèries com la protecció de menors, la prevenció de l'odi racial o la prohibició de la publicitat encoberta). Al mateix temps, aquesta proposta flexibilitza les normes que regulen la publicitat, tot autoritzant explícitament l'emplaçament de producte, i exigeix als estats que garanteixin la independència de les autoritats responsables de vetllar pel compliment de les previsions de la directiva⁷.

Entretant, l'octubre de 2006 el Parlament Europeu i el Consell van adoptar el nou programa MEDIA 2007, de suport al sector audiovisual europeu, que substitueix els programes MEDIA Plus i MEDIA Formació (2001-2006), i que compta amb una previsió pressupostària de 755 milions d'euros per a un període d'activitat de 7 anys (2007-2013)⁸. El programa MEDIA 2007 segueix tenint com a prioritats les activitats de preproducció i postproducció (distribució i promoció) audiovisual, però al mateix temps ha d'afrontar nous reptes, com ara la digitalització, la situació dels professionals dels nous estats de la UE i el finançament de les petites i mitjanes empreses⁹.

La proposta de reforma de la Directiva "Televisió sense fronteres" flexibilitza les normes que regulen la publicitat

(4) Vegeu Fons Mundial de Solidaritat Digital [En línia] (2007): <<http://www.ds-fsn.org/cms>> [Consulta: gener de 2007].

(5) Font: Pilar Moreno, Fundació Observatori per a la Societat de la Informació de Catalunya (FOBSIC). Comunicació personal, 26 de gener de 2007.

(6) Vegeu Unió Europea [En línia] (2005): <<http://europa.eu.int/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/05/643&format=HTML&aged=1&language=EN&guiLanguage=en>> [Consulta: gener de 2007].

(7) Vegeu Unió Europea [En línia] (2005): <<http://europa.eu/scadplus/leg/es/lvb/l24101a.htm>> [Consulta: gener de 2007].

(8) El programa MEDIA està gestionat des de gener de 2006 per l'Agència Executiva d'Educació, Audiovisual i Cultura (EACEA, en les seves sigles en anglès), encarregada dels programes de dues direccions generals: la d'Educació i Cultura i la de la Societat de la Informació i els Mitjans de Comunicació.

(9) Vegeu Unió Europea [En línia] (2006): <http://ec.europa.eu/information_society/media/overview/2007/index_en.htm> [Consulta: gener de 2007].

El programa MEDIA té la seva repercussió a Catalunya. Així, la indústria audiovisual catalana va rebre 2.392.445 euros l'any 2004, i 2.208.586 euros l'any 2005 (fins al mes d'abril)¹⁰.

4. Les polítiques de comunicació a Espanya i la seva repercussió a Catalunya

Després del canvi de govern de març de 2004, l'organisme amb competències en polítiques de mitjans i telecomunicacions del nou executiu socialista és la Secretaria d'Estat de Telecomunicacions i per a la Societat de la Informació, que depèn orgànicament del Ministeri d'Indústria, Comerç i Turisme. I els titulars d'aquest ministeri en la present legislatura han estat dos destacats membres del Partit dels Socialistes de Catalunya (PSC): José Montilla, que l'estiu de 2006 va deixar el càrrec per presentar-se com a candidat a la presidència de la Generalitat, i qui el va substituir en el càrrec, l'excalde de Barcelona Joan Clos.

En tot cas, durant el bienni 2005-2006 s'han adoptat, essencialment des d'aquest ministeri, diverses mesures que afecten d'un mode o d'un altre el sistema català de mitjans. Entre aquestes, el trasllat, l'any 2005, de la Comissió del Mercat de les Telecomunicacions (CMT) a Barcelona o la liberalització dels serveis de ràdio i televisió per cable¹¹. Si bé, al nostre entendre, les mesures més significatives en aquesta línia han estat tres: el pla de sanejament de RTVE, que corre paral·lel a la reforma legal del model de gestió i finançament d'aquest ens públic i que ha repercutit en Ràdio 4 i en les desconnexions en català del centre territorial de TVE a Sant Cugat; les polítiques d'impuls de la TDT, entre les quals destaquen les reformes dels plans tècnics (nacional i local), que han respost en bona part a les reivindicacions del Govern de la Generalitat, i l'aprovació d'un nou pla tècnic d'FM, que també ha satisfet les peticions que s'havien realitzat des de Catalunya. I tot això mentre segueixen pendents d'aprovació la llei general de l'audiovisual i la de creació d'una autoritat audiovisual independent d'àmbit estatal.

4.1. RTVE: nova llei i pla de sanejament

En la línia de les recomanacions recollides a l'*Informe para la reforma de los medios de comunicación de titularidad del Estado* -que el govern socialista havia encarregat tan bon punt va accedir al poder a un comitè d'experts de l'àmbit acadèmic i professional-, el Parlament espanyol va aprovar la Llei 17/2006, de la ràdio i la televisió de titularitat estatal (BOE 134, de 6 de juny de 2006). La publicació d'aquesta norma, que suposa un pas significatiu en la desgovernamentalització de RTVE¹², va ser seguida per la signatura, el 12 de juliol de 2006, d'un acord sobre el Pla de Sanejament i Futur de RTVE, que havia estat elaborat per la Societat Estatal de Participacions Industrials (SEPI) i les negociacions del qual (amb RTVE i els sindicats) havien estat paral·leles al debat parlamentari de l'esmentada llei¹³.

L'aplicació d'aquest pla, amb què es pretén racionalitzar l'estructura i la gestió de RTVE, era una condició imposada per la Llei 30/2005 de Pressupostos Generals de l'Estat per a 2006 (BOE 312, de 30 de desembre de 2005) perquè es fes efectiva la previsió fixada en aquesta norma d'augmentar el finançament públic de RTVE en 497 milions d'euros, fet que, a la vegada, permetria tancar l'exercici 2006 sense acumular més dèficit¹⁴.

(10) Vegeu Media Antena Catalunya [En línia]: <http://www.media-cat.com/media/web/resultados_catalunya.php> [Consulta: gener de 2007].

(11) Regulada mitjançant el Reial Decret 920/2006, de 28 de juliol (BOE 210, de 2 de setembre de 2006), implica que les comunitats autònomes han d'ocupar-se de concedir les autoritzacions administratives a aquelles persones físiques o jurídiques que vulguin prestar serveis de ràdio i televisió per cable en un àmbit igual o inferior al del seu territori. Aquest reial decret redueix d'11 a 3 dies (prèviament a l'emissió) el termini de què disposen els operadors de televisió per fer pública la seva programació.

(12) El Consell d'Administració -que assumeix moltes de les competències que la Llei 4/1980 atribuïa al director general-comptarà amb dotze membres, designats per una majoria de dos terços del Parlament (vuit pel Congrés i quatre pel Senat) per a un període de sis anys improrrogables (i han de ser renovats per meitats cada tres anys). Dels consellers designats pel Congrés, dos ho seran a proposta dels dos sindicats majoritaris a RTVE. El Congrés triarà, així mateix, també per majoria de dos terços i entre els dotze consellers ja nomenats, el president de la Corporació (art. 11 i 12).

(13) Vegeu SEPI [En línia]: <<http://www.sepi.es/default.aspx?cmd=0004&IdContent=458&idLanguage=>>> [Consulta: gener de 2007].

(14) S'ha de considerar que la nova llei de RTVE manté el model de finançament mixt vigent des de la reforma de 1980 però exigeix -atenent les advertències de la Unió Europea- un control del recurs a l'endeutament que s'ha de fixar en els contractes programa que s'han d'elaborar cada tres anys, tenint en compte les previsions dels mandats marc que, a la vegada, tindran una vigència de nou anys (art. 31 i 4).

Entre les implicacions del Pla de Sanejament i Futur de RTVE, i en el marc de les retallades de plantilla previstes (es passarà de 9.366 a 6.400 treballadors), cal esmentar el risc de reducció de la programació de desconnexió del centre territorial de TVE a Sant Cugat i de desaparició de Ràdio 4, si bé les negociacions entre el nou govern català i l'executiu central han portat a una pròrroga de tres mesos (fins a l'1 d'abril de 2007) en l'adopció d'una mesura definitiva amb relació a aquestes qüestions (*Avui*, 16-12-2006, pàg. 62 i *Avui*, 22-12-2006, pàg. 63).

4.2. L'impuls de la TDT

Al contrari del que ha succeït amb la ràdio digital, la implantació de la qual segueix estancada, el govern espanyol ha adoptat diverses mesures adreçades a promoure la TDT, totes elles en el marc d'un Pla d'Impuls de la Televisió Digital Terrenal, de Liberalització de la Televisió per Cable i de Foment del Pluralisme¹⁵, aprovat el desembre de 2004. Entre aquestes mesures sobresurten la constitució, el febrer de 2005, de la Comissió per al Seguiment de la Transició a la Televisió Digital Terrestre, en què estan representades les diferents comunitats autònomes¹⁶; la redistribució, el novembre de 2005, de l'espectre alliberat després de la fallida de Quiero, i les reformes dels plans tècnics de TDT de cobertures estatal i autonòmica, d'una banda, i local, i de l'altra.

La redistribució de l'espectre alliberat després del tancament de Quiero s'ha traduït en l'assignació de tres programes més a RTVE (que ara compta amb cinc); de dos programes més a les societats gestores de Telecinco, Antena 3 i Cuatro¹⁷ (que ara compten amb tres programes cadascuna); d'un programa més a les societats gestores de Veo Televisión i Net TV (que ara compten amb dos cadascuna), i de dos programes a la societat Gestora de Inversiones Audiovisuales La Sexta¹⁸, que li van ser adjudicats després d'un concurs públic que comportava la possibilitat d'emetre una de les dues programacions en analògic¹⁹.

Quant a les reformes dels plans tècnics de TDT, cal mencionar que, pel que fa a la cobertura autonòmica, l'executiu socialista ha introduït una sèrie de modificacions en el Pla Tècnic Nacional de Televisió Digital Terrestre que afecten clarament Catalunya. Així, el RD 944/2005 (BOE 181, de 30 de juliol de 2005), que reforma el RD 2169/1998, estableix que, quan es produeixi l'apagada analògica (prevista per al 3 d'abril de 2010), cada comunitat disposarà de dos múltiples de TDT amb cobertura en tot el seu territori (fins a l'aprovació del RD 944/2005 només se'n disposava d'un).

Segons aquest mateix reial decret, "els múltiples digitals de cobertura autonòmica l'explotació íntegra dels quals s'hagi atorgat a una empresa privada pels òrgans competents en la matèria de les comunitats autònomes amb anterioritat a l'entrada en vigor d'aquest reial decret [RD 944/2005] no s'entendran inclosos dins dels múltiples digitals esmentats en els paràgrafs anteriors". Dit amb altres paraules: el múltiple de TDT autonòmica que a Catalunya va ser adjudicat al Grupo Godó el 2003 no computa a efectes de la reserva dels múltiples que corresponen a aquesta comunitat abans i després de l'apagada analògica²⁰.

D'altra banda, l'esmentada norma també apunta que "els organismes competents de cada comunitat autònoma decidiran, dins dels múltiples digitals que se li reserven, els canals [programes] digitals d'àmbit autonòmic que seran explotats per l'entitat pública creada a tenor del que estableix la Llei 46/1983

(15) Vegeu Ministeri d'Indústria, Turisme i Comerç [En línia]: <<http://www.sateliteinfos.com/television-digital-terrestre/plan-tdt.pdf>> [Consulta: gener de 2007].

(16) Aquesta comissió, que aplega representants dels diversos actors implicats en aquest procés, té com a objectiu treballar en el disseny de l'estratègia global que permeti aconseguir que aquesta transició es desenvolupi amb èxit. Vegeu Televisión Digital [En línia]: <<http://www.televisiõndigital.es/Terrestre/Ciudadanos/ComisionSeguimientoTDT>> [Consulta: gener de 2007].

(17) Cuatro va sorgir la tardor de 2005 a partir d'una resolució de 29 de juliol de 2005, de la Secretaria d'Estat de Telecomunicacions i per a la Societat de la Informació (BOE 181, de 30 de juliol de 2005) per la qual es feia públic un acord del Consell de Ministres d'aquell mateix dia que modificava el contracte concessional del govern amb Sogetel, relatiu a la prestació del servei públic de televisió, amb el permís per emetre en obert. Aquesta modificació del contracte concessional -que explica que Cuatro emeti per la freqüència que abans ocupava Canal+ es justifica a partir de l'article 101 del Text Refós de la Llei de Contractes de les Administracions Públiques (RD 2/2000), segons el qual "una vegada perfeccionat el contracte, l'òrgan de contractació només podrà introduir modificacions per raó d'interès públic en els elements que l'integren, sempre que siguin degudes a necessitats noves o causes imprevisibles, tot justificant-ho degudament a l'expedient".

(18) Aquesta societat té com a accionistes de referència Arbol-Globomedia i Mediapro (fusionats) i Televisa. Així mateix, compta amb altres accionistes menors, com les productores catalanes Drive i El Terrat.

(19) La reassignació de programes de TDT i l'adjudicació de la nova concessió es van produir a través d'acords del Consell de Ministres, el 25 de novembre de 2005. [En línia]: <http://www.la-moncloa.es/Consejo de Ministros/Referencias/_2005/Referencia+Consejo+251105.htm#Televisión> [Consulta: gener de 2007]. S'ha de subratllar que per autoritzar La Sexta a emetre en analògic va caldre realitzar una modificació de la Llei 10/1988, de televisió privada, que només permetia l'existència de tres operadors analògics privats de cobertura estatal. Aquesta modificació -difícil d'explicar en un context de transició cap a la TDT- es va produir per la via de la Llei 10/2005 i del RD 946/2005.

(20) En cap altra comunitat autònoma espanyola s'havia atorgat abans de l'aprovació del RD 944/2005 un múltiple complet a una única empresa privada.

**Es pot parlar de
continuïtat en la
política dels governs
popular i socialista
pel que fa al model de
televisió local en el
context digital**

**Cal matisar que a
l'etapa del govern
socialista s'atorguen
més múltiples de
TDT local a les
comunitats i se'ls
dóna més marge per
gestionar-los**

[...] i els que seran explotats per empreses privades en règim de gestió indirecta, mitjançant concessió atorgada per concurs públic". Es tracta d'una mesura que atorga més marge de maniobra a les comunitats autònomes per gestionar els múltiples de què disposen i que per a Catalunya, en concret, suposa una regularització de la situació de la televisió pública autonòmica²¹.

Així mateix, el RD 944/2005 també estableix que "a sol·licitud de les comunitats autònomes i sempre que les disponibilitats de l'espectre radioelèctric ho permetin, es realitzarà la planificació corresponent perquè els múltiples digitals de cobertura autonòmica puguin realitzar desconnexions d'àmbit insular, comarcal o d'entitats legalment reconegudes". Això implica que les desconnexions de les emissions de televisió digital terrestre a Catalunya podran articular-se en funció de l'estructura territorial que es fixi a la normativa que sobre aquesta matèria pugui aprovar el Parlament durant aquesta legislatura.

Finalment, el RD 944/2005 preveu que ja en el període de transició (fins que es produeixi l'apagada analògica), i "sempre que les disponibilitats de l'espectre radioelèctric ho permetin", s'anticiparà la planificació per al segon múltiple digital d'àmbit autonòmic.

Quant a la planificació de la TDT local, el govern socialista ha modificat en dues ocasions la normativa elaborada per l'anterior executiu del Partit Popular²²: primer, mitjançant el RD 2268/2004 (dedicat en exclusiva a la TDT de cobertura local [BOE 292, de 4 de desembre de 2004]) i, més tard, a través del ja esmentat RD 944/2005 (que desenvolupa les previsions de la Llei 10/2005, de mesures urgents per a l'impuls de la televisió digital terrestre, de liberalització de la televisió per cable i de foment del pluralisme, i que s'ocupa principalment de la reforma de la planificació tècnica per a les cobertures estatal i autonòmica que s'havia realitzat el 1998).

De totes dues modificacions es dedueix que podem parlar de continuïtat en la política dels governs popular i socialista pel que fa al model de televisió local en el context digital: un model que, entre d'altres coses, trenca la identificació entre televisió local i municipi, fa prevaler el sector privat sobre el públic, obliga la major part dels ajuntaments a posar-se d'acord per gestionar conjuntament un programa del múltiple digital que se'ls ha adjudicat i força l'apagada analògica en aquest sector abans que la general (Corominas, Guimerà, Fernández i Bonet, 2005).

No obstant això, cal matisar que a l'etapa del govern socialista s'adverteix una major sensibilitat cap a les reivindicacions autonòmiques en el sentit que s'atorguen més múltiples de TDT local a les comunitats i se'ls dóna més marge per gestionar-los, i igualment es planifiquen més municipis. Així, pel que fa a Catalunya, cal assenyalar l'adjudicació, mitjançant el RD 439/2004, d'un segon múltiple per a les demarcacions de Sabadell, Cornellà de Llobregat i Barcelona. A més, la Llei 10/2005 estableix que les comunitats autònomes podran optar per adjudicar un o dos programes de cada múltiple de TDT local al sector públic (un com a mínim) i, si una demarcació compta amb dos múltiples, fins a un de complet (art. 3). D'altra banda, el Ministeri d'Indústria, Turisme i Comerç ha planificat el 2006 -sense modificar el nombre de demarcacions existents- trenta nous municipis per a Catalunya (capitals de comarca, poblacions amb televisió local municipal autoritzada i municipis amb més de 5.000 habitants)²³.

(21) La CCRTV disposa des de 2002 d'un múltiple complet de TDT autonòmica quan el RD 2169/1998 establia que cadascuna de les entitats públiques que explotaven, d'acord amb la llei del tercer canal, un canal de cobertura autonòmica accediria a dos programes dins del múltiple reservat a aquesta comunitat (disposició addicional primera, punt 3).

(22) RD 439/2004, de 12 de març, pel qual s'aprova el Pla Tècnic Nacional de Televisió Digital Local (BOE 085, de 8 d'abril de 2004).

(23) Vegeu Direcció General de Mitjans i Serveis de Difusió Audiovisuals [En línia]: <http://www6.gencat.net/dgma/catala/ftp/NP_llista_municipis_planificats.pdf> [Consulta: gener de 2007].

4.3. Les polítiques de ràdio

En matèria radiofònica, en el període objecte d'estudi cal mencionar dues mesures: la flexibilització de la normativa anticoncentració i l'elaboració d'un nou Pla Tècnic de Freqüència Modulada.

La ja esmentada Llei 10/2005 també reforma la Llei 31/1987, d'ordenació de les telecomunicacions (LOT), tot establint les següents limitacions a la propietat en el sector radiofònic:

"Una mateixa persona física o jurídica no podrà, en cap cas, controlar directament o indirecta més del cinquanta per cent de les concessions administratives del servei de radiodifusió sonora terrestre que coincideixin substancialment en el seu àmbit de cobertura. En tot cas, una mateixa persona física o jurídica, no podrà controlar més de cinc concessions en un mateix àmbit de cobertura.

En una mateixa comunitat autònoma cap persona física o jurídica podrà controlar més del quaranta per cent de les concessions existents en àmbits en què només tingui cobertura una concessió.

Cap persona física o jurídica podrà controlar directament o indirecta més d'un terç del conjunt de les concessions administratives del servei de radiodifusió sonora terrestre amb cobertura total o parcial en el conjunt del territori de l'Estat (art. 1)."

Hem optat per reproduir aquestes previsions ja que permeten justificar dues operacions de notable rellevància per als mercats radiofònics espanyol i català: l'absorció d'Antena 3 Radio per la Cadena SER, autoritzada pel govern socialista el 1994 i anul·lada pel Tribunal Suprem en una sentència de 2000, que no va arribar a executar-se mai²⁴, i la compra d'Ona Catalana també per la Cadena SER, autoritzada pel govern català el juny de 2005, amb la condició que l'empresa propietat de Grupo Prisa es desfés de dues freqüències de Barcelona i una de Girona (*Avui*, 15-06-05, pàg. 63).

La segona mesura important en política de ràdio que ha dut a terme el govern espanyol en el bienni 2005-2006 ha estat l'aprovació d'un nou Pla Tècnic de Freqüència Modulada mitjançant el Reial Decret 964/2006, d'1 de setembre (BOE 223, del 18 de setembre de 2006). Aquest pla atorga a Catalunya 105 noves freqüències per a emissores comercials, fet que suposa un increment d'un 110% respecte a les 95 amb què comptava abans de l'aprovació del pla; i 43 noves freqüències per a emissores públiques, que se sumen a les 165 ja existents²⁵.

El nou pla, que comportarà la duplicació del nombre de freqüències existents a Espanya, ha estat durament criticat per l'Associació Espanyola de Radiodifusió Comercial (AERC), que veu en perill la viabilitat del sector. Així mateix, els governs de les comunitats valenciana i madrilenya han manifestat la seva intenció d'impugnar el repartiment de l'espectre realitzat des del Ministeri d'Indústria, Comerç i Turisme²⁶. Ben al contrari, l'executiu català s'ha mostrat satisfet amb la nova planificació, que atén les peticions formulades per la Generalitat al govern central i inspirades en els objectius de l'anomenat *pla pilot*, un pla que va consistir en l'atorgament per part de l'últim govern de CiU d'un centenar d'autoritzacions provisionals d'emissió a empreses privades, amb l'objectiu de demostrar que existia espectre radioelèctric disponible a Catalunya²⁷. Més endavant es veurà si les emissions provisionals suposen algun avantatge a l'hora d'obtenir una concessió definitiva.

En matèria radiofònica cal mencionar dues mesures: la flexibilització de la normativa anticoncentració i l'elaboració d'un nou Pla Tècnic de Freqüència Modulada

Aquest pla atorga a Catalunya 105 noves freqüències per a emissores essencialment comercials

(24) Vegeu El Mundo [En línia] (2000): <<http://www.elmundo.es/2000/06/13/sociedad/13N0008.html>> [Consulta: gener de 2007].

(25) Vegeu Consejo de Ministros [En línia] (2006): <http://www.la-moncloa.es/ConsejodeMinistros/Referencias/_2006/refc20060901.htm#PlanT%C3%A9cnico> [Consulta: gener de 2007].

(26) Vegeu elDial.net [En línia]: <<http://www.eldial.net/noticias/noticias.asp>> [Consulta: gener de 2007].

(27) Font: Subdirecció General de Mitjans Audiovisuals del Departament de la Presidència. Comunicació personal, setembre de 2006.

Entre les polítiques de comunicació específicament catalanes sobresurten l'aprovació de la Llei 22/2005, de la comunicació audiovisual de Catalunya, l'adjudicació de les concessions de TDT local, i la reformulació del sistema d'ajuts als mitjans

5. Les polítiques de comunicació a Catalunya

Entre les polítiques de comunicació específicament catalanes impulsades durant el bienni 2005-2006 sobresurten l'aprovació de la Llei 22/2005, de la comunicació audiovisual de Catalunya (DOGC 4543, de 3 de gener de 2006); l'adjudicació, amb una intervenció decisiva del CAC, de les concessions de TDT local, i la reformulació del sistema d'ajuts als mitjans. D'aquestes mesures, les dues primeres es recollien al Pacte del Tinell, subscrit el 2003 pels tres partits que integrarien l'executiu de la Generalitat fins a la primavera de 2006 (*Avui*, 15-12-03, pàg. 25-35). No obstant això, no es va arribar a un altre dels grans compromisos d'aquell pacte: la reforma de la Llei 10/1983, de creació de l'ens públic Corporació Catalana de Ràdio i Televisió i de regulació dels serveis de radiodifusió i televisió de la Generalitat de Catalunya²⁸. El que sí que es va aprovar és el contracte programa per al període 2006-2009, que suposarà a les arques de la Generalitat 1.161 milions d'euros. A més, abans que s'acabi 2007 la mateixa Generalitat assumirà el deute acumulat de la CCRTV (*Avui*, 05-07-06, pàg. 59).

I tot això en un context de reforma de l'Estatut d'Autonomia, que arrencava amb una proposta formulada pel Parlament català (*Butlletí Oficial del Parlament de Catalunya* [BOPC], de 3 d'octubre de 2005) i que finalment ha sofert modificacions durant la seva tramitació a les Corts Espanyoles, entre les quals cal assenyalar la retallada de competències de la Generalitat en matèria de política de mitjans i de telecomunicacions²⁹.

Així, la proposta del Parlament de Catalunya establia que correspondria a la Generalitat "la competència exclusiva sobre la regulació de la prestació del servei públic de comunicació audiovisual de la Generalitat, i també sobre l'establiment dels principis bàsics relatius a la creació i la prestació del servei públic de comunicació audiovisual d'àmbit local, sens perjudici del principi d'autonomia local". En canvi, el text definitiu estableix que li correspon "la competència exclusiva sobre l'organització de la prestació del servei públic de comunicació audiovisual de la Generalitat i dels serveis públics de comunicació audiovisual d'àmbit local, respectant la garantia de l'autonomia local" (art. 146. 1) [subratllat dels autors].

En el mateix article 146 (punt 2), la proposta aprovada pel Parlament de Catalunya establia que "la Generalitat participa de manera efectiva en els processos administratius relatius a la prestació de serveis de comunicació audiovisual que són competència de l'Estat", mentre que l'Estatut apunta que "correspon a la Generalitat la competència compartida en matèria de mitjans de comunicació social".

I pel que fa a les telecomunicacions, l'article 140.13 de la proposta del Parlament assenyala que "correspon a la Generalitat, en matèria de gestió de l'espai radioelèctric i en el marc de la planificació estatal, la competència executiva sobre les comunicacions electròniques dins del territori de Catalunya"; però les previsions que regeixen després de l'aprovació definitiva de l'Estatut indiquen que la Generalitat té competència per a "la resolució de conflictes entre operadors de radiodifusió que comparteixin múltiples la cobertura dels quals no ultrapassi el territori de Catalunya" i pel que fa a "la gestió del registre d'instal·ladors d'infraestructures comunes de telecomunicacions i del registre de gestors de múltiples" que operin igualment a Catalunya.

(28) Tot i això, sí que es va presentar davant del Parlament una proposició de llei de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (*Butlletí Oficial del Parlament de Catalunya* [BOPC], de 20 d'abril de 2006, pàg. 4-13), que havia estat consensuada en el marc de la Ponència de l'Audiovisual de la Comissió de Política Cultural. Però aquesta proposició -que mantenia el model mixt de finançament i apostava clarament per la desgovernamentalització del model de gestió- no va arribar a convertir-se en llei, fonamentalment per l'anticipació del tancament de la legislatura motivada per les dissensions al si de l'executiu tripartit arran del referèndum de l'Estatut.

(29) Llei Orgànica 6/2006, de 19 de juliol, de reforma de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya (BOE 172, de 20 de juliol de 2006).

5.1. Llei de la comunicació audiovisual de Catalunya

La Llei 22/2005 -aprovada quan encara s'estava debatent al Parlament espanyol la reforma de l'Estatut català- és una extensa norma (140 articles, 4 disposicions addicionals i 6 transitòries) que suposa un gran esforç de sistematització i actualització de la legislació catalana relativa al sector audiovisual. Entre les qüestions que regula amb especial detall mereixen la nostra atenció:

- "Els principis i els valors essencials implicats en l'exercici de l'activitat vinculada a la comunicació audiovisual", un total de 14 (pluralisme, veracitat informativa, protecció de la infància i la joventut, dret de rectificació, neutralitat tecnològica, etc.), compresos al títol I, que també defineix diversos conceptes que es reiteren al llarg del text (distribuïdor de serveis de comunicació audiovisual, prestador d'aquests serveis, producció pròpia, etc.).

- L'espai radioelèctric (títol II), considerat "com un element instrumental de l'activitat de comunicació audiovisual, la qual cosa permet de diferenciar les competències sobre telecomunicacions i sobre mitjans de comunicació" i justifica, segons apunta el preàmbul de la llei, que la Generalitat pot comptar amb competències en aquesta matèria.

- Les missions del servei públic de comunicació audiovisual de Catalunya que, segons la Llei 22/2005, "consisteix en la prestació de serveis de comunicació audiovisual en règim de gestió directa per part de la Generalitat, dels ens locals de Catalunya o dels consorcis". En aquest sentit (i tot això en el marc del títol III), es defineixen igualment els principis d'organització i funcionament de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (en aquest cas es parla explícitament d'"autonomia amb relació al Govern") i del servei públic audiovisual d'àmbit local, així com el model de finançament d'ambdós (mixt).

- La prestació de serveis de comunicació audiovisual per part de subjectes privats (títol IV): qüestions com el control de la concentració, els serveis de comunicació audiovisual sense ànim de lucre o la clara distinció que estableix la llei entre el règim de llicència per a la prestació de serveis que requereixen l'ús de l'espectre radioelèctric i el règim de comunicació prèvia al CAC per a la prestació d'aquells altres serveis que se serveixen de tecnologies que no requereixen l'ús d'aquell (com ara els serveis del cable, liberalitzats el 2005).

- Els continguts audiovisuals (títol V): aspectes com la protecció de la infància i la joventut, l'accés a la comunicació audiovisual de les persones amb discapacitat, les obligacions amb relació a la presència del català i l'aranès en la comunicació audiovisual o en matèria de difusió d'obres audiovisuals europees.

- Els continguts, la ubicació i la duració de la publicitat i la televenda; els principis rectors del patrocini; l'ús de les noves tecnologies en l'activitat publicitària (pantalla dividida, publicitat interactiva), i els requisits que ha de complir la publicitat institucional (títol VI).

La Llei 22/2005 és una extensa norma que suposa un gran esforç de sistematització i actualització de la legislació catalana relativa al sector audiovisual

Contra la Llei de la comunicació audiovisual de Catalunya han interposat recurs d'inconstitucionalitat el Partit Popular i el Govern Espanyol

Aquesta Llei ha estat criticada tant des del sector privat comercial com des del sector dels mitjans sense ànim de lucre

- Les competències del Parlament, el govern, els municipis i el CAC en matèria de política audiovisual (títol VII).

- El foment de la indústria audiovisual catalana (títol VIII).

- I les activitats d'inspecció que corresponen al Consell de l'Audiovisual de Catalunya i el règim d'infraccions i sancions en què es fonamenta (títol IX).

S'adverteix, per tant, que ens trobem davant d'una norma no només extensa sinó també complexa, contra la qual s'han interposat dos recursos d'inconstitucionalitat: el primer a càrrec del Partit Popular, el maig de 2006, i el segon a càrrec del govern espanyol, el setembre del mateix any (*Noticias de la Comunicación*, octubre de 2006, pàg. 10)³⁰.

Si ens fixem en els articles recorreguts³¹, veiem que les principals objeccions a la constitucionalitat de la Llei 22/2005 se centren, en el cas del recurs plantejat per l'executiu central (BOE 241, de 9 d'octubre de 2006), en els títols II, IV, VII i IX, concretament en els articles que fan referència "a la planificació de l'espectre radioelèctric, el control de la concentració, els règims de llicències i de comunicació prèvia per a la prestació dels serveis de comunicació audiovisual per part d'operadors privats, i els aspectes relatius a les competències del Consell de l'Audiovisual de Catalunya". D'altra banda, el recurs del Partit Popular (BOE 136, de 8 de juny de 2006) es focalitza en tres qüestions: "la capacitat sancionadora del CAC, la marginació de la llengua espanyola a l'hora de fixar el règim lingüístic dels mitjans a Catalunya i la invasió de competències estatals en matèria de planificació de l'espectre per part del Govern de la Generalitat" (Fernández Alonso, 2006).

També s'ha d'esmentar que la Llei de la comunicació audiovisual de Catalunya ha estat criticada tant des del sector privat comercial com des del sector dels mitjans sense ànim de lucre. D'una banda, la llei ha estat titllada d'excessivament reglamentista per diversos actors del mercat audiovisual català. Així, Fèlix Ortega, gerent de la Xarxa Audiovisual Local/Xarxa de Televisions Locals, afirmava que aquesta norma "imposa unes obligacions de programació i producció difícils de complir si no es disposa dels recursos econòmics necessaris i, a més d'induir a una fortíssima competència per l'audiència i la publicitat (i en el cas de les televisions públiques, per la capacitat de decisió en el si dels consorcis gestors), requereix alhora d'una entesa permanent entre actors que, políticament o empresarialment, competeixen en el si de cada demarcació" (*Comunicació21*, núm. 18, pàg. 8). En aquesta línia també s'ha pronunciat l'Associació Catalana de Ràdio, que l'abril de 2006 feia públic un comunicat en què afirmava que "l'article 108 pot suposar una reducció d'entre un 30 i un 35% de mitjana dels ingressos publicitaris de la ràdio, ja que prohibeix usos i costums absolutament habituals en la comunicació radiofònica [...], prohibeix pràctiques comunament acceptades i que no generen cap rebuig social, com ara les mencions i el patrocini dels espais esportius o de trànsit, i obliga a emetre la publicitat preferentment entre programes, un fet que va en detriment de la qualitat de servei i prestacions informatives de les ràdios, i posa en perill la continuïtat d'un volum important de llocs de treball"³².

D'altra banda, l'Assemblea per la Comunicació Social (ACS) ha expressat la seva decepció davant del fet que, si bé els mitjans de comunicació sense ànim de lucre són reconeguts legalment en la nova llei (articles 70.5, 70.8, 71a, 71b), aquesta novetat no ha vingut acompanyada d'unes mesures coherents, de

(30) S'ha de puntualitzar, no obstant això, que el Tribunal Constitucional ha decidit que la major part de la llei -amb excepció de l'article 56 i la disposició transitòria segona- continuarà vigent en espera d'una sentència ferma. Vegeu El Mundo [En línia] (2007): <<http://www.elmundo.es/elmundo/2007/01/19/comunicacion/1169230689.html>> [Consulta: gener de 2007].

(31) Al BOE únicament figuren els números dels articles la constitucionalitat dels quals es qüestiona. No així les raons que s'esgrimeixen per fer-ho.

(32) Nota facilitada en comunicació personal, novembre de 2006.

cara a garantir l'existència i la viabilitat d'aquest tipus de mitjans en l'espai català de comunicació audiovisual³³.

Finalment, cal apuntar que la Llei 22/2005 no només incrementa el poder sancionador del CAC -fins al punt de permetre-li tancar definitivament un mitjà en el cas de la reiteració d'infraccions greus o molt greus (art. 136.2)³⁴- sinó que també reforça considerablement el poder normatiu d'aquest organisme, donat que bona part de les previsions d'aquesta llei queden pendents de desenvolupament mitjançant instruccions del CAC.

5.2. Polítiques de TDT

Tal com ha succeït en l'àmbit estatal, un dels eixos principals de les polítiques de comunicació a Catalunya durant el període que estudiem han estat les mesures encaminades a l'impuls de la TDT. En aquest sentit, cal esmentar el Pla d'Implantació de la Televisió Digital Terrestre, presentat al Parlament el 9 de juny de 2005; l'adjudicació de concessions de TDT local el juny de 2006; el llançament, aquestes mateixes dates, d'una campanya orientada a animar els ciutadans a adaptar les seves llars a les exigències de la nova tecnologia, i les modificacions en l'oferta digital de la CCRTV.

El Pla d'Implantació de la TDT³⁵ té com a objectiu aconseguir que l'apagada analògica a Catalunya es produeixi, a tot estirar, a principi de 2009, tot avançant-se, així, en un any a les previsions existents a escala estatal. La implantació es farà per illes territorials i per etapes, atenent a criteris purament tècnics (cobertura del senyal per part dels centres emissors), i l'apagada en cadascuna de les 44 illes definides no es podrà realitzar fins que almenys un 95% de la població hagi adoptat la TDT. El pla preveu que Catalunya compti amb 4 múltiples de cobertura autonòmica (tres per a la CCRTV -un d'ells exclusiu per a dades i de moment no planificat- i el quart reservat al sector privat, l'adjudicat el 2003 a Emissions Digitals de Catalunya), 21 de cobertura local (adjudicats el 2006) i l'anomenat Canal Euroregió³⁶. I en el marc d'aquest pla, el Govern de la Generalitat anunciava, l'octubre de 2006, que el 2007 es realitzarien progressivament les tres primeres proves pilot d'apagada a tres municipis amb característiques tècniques, orogràfiques i demogràfiques especials: per aquest ordre, Àger (Noguera), la Fatarella (Terra Alta) i Amer (Selva)³⁷.

D'altra banda, el govern català va adjudicar al llarg de 2006 els programes de TDT local destinats al sector públic i també els destinats al sector privat que preveia la planificació de l'espectre dissenyada pel govern central. En total, 96 programes (24 múltiples): 37 que seran gestionats pels municipis (normalment per consorcis configurats per diversos ajuntaments) i 56 (3 van quedar deserts) per empreses privades (DOGC 4634, de 16 de maig de 2006, i DOGC 4706, de 28 d'agost de 2006)³⁸.

En l'atorgament d'aquestes concessions el CAC ha desenvolupat un paper decisiu, ja que ha emès informes vinculants sobre les bases dels concursos i sobre les candidatures que s'hi van presentar. En realitat, el Consell de l'Audiovisual de Catalunya ha realitzat una prelació de candidats que el govern no podia defugir. I així, a partir d'un repartiment de programes divers -Catalunya és l'única comunitat autònoma en què algunes demarcacions tenen reservats 3 i fins a 4 programes per a la gestió municipal-, a mode de balanç es pot apuntar que la majoria dels adjudicatariis són operadors que prestaven el servei de televisió local a Catalunya des de feia temps (cal esmentar les 16 concessions que

(33) L'ACS és una entitat sense ànim de lucre que va participar en el procés de redacció i aprovació de la nova llei de l'audiovisual. L'objectiu a plantejar davant el Parlament era que el nou text reconegués un "tercer sector audiovisual", format pels mitjans comunitaris, i en garantís tant la viabilitat com unes condicions mínimes d'accés de la ciutadania. Font: Anna Clua, membre de l'ACS. Comunicació personal, 31 de gener de 2007.

(34) En opinió de Gimbernat Ordeig (2006), aquest article vulnera el 20.5 de la Constitució, segons el qual "només podrà acordarse el segrest de publicacions, gravacions i altres mitjans d'informació en virtut de resolució judicial". No obstant això, s'haurà d'esperar el pronunciament del Tribunal Constitucional sobre aquesta qüestió.

(35) Vegeu Oficina de Comunicació del Govern [En línia]: <<http://www10.gencat.net/gencat/AppJava/cat/actualitat/50608.jsp#>> [Consulta: gener de 2007].

(36) El Canal Euroregió és un projecte de múltiple de TDT amb cobertura en els territoris de parla catalana que, de moment, no està planificat, si bé ha estat reclamat a l'executiu central pels governs català i balear amb la finalitat que es puguin veure en ambdós territoris les emissions digitals dels seus respectius organismes públics de radiotelevisió autonòmica. Cal apuntar que els executius català i balear van subscriure el febrer de 2005 un acord (que desenvolupa un conveni subscrit el maig de 2004) perquè les emissions de televisió de la CCRTV es veiessin a les Illes Balears i, alhora, les emissions de l'Ens Públic de Ràdio i Televisió de les Illes Balears (EPRTVIB) es poguessin captar a Catalunya. Aquest acord també afecta qüestions tecnològiques (la televisió pública balear comptarà amb els mateixos equipaments que TVC per facilitar futures col·laboracions a tots els nivells) i aspectes relatius als fons documentals. Vegeu Oficina de Comunicació del Govern [En línia]: <http://www6.gencat.net/dgma/castella/ftp/TVC_%20IB3.pdf> [Consulta: gener de 2007].

(37) Vegeu Oficina de Comunicació del Govern [En línia]: <http://premsa.gencat.net/display_release.html?id=23945&comp_id=1001> i <http://premsa.gencat.net/display_release.html?id=24212> [Consulta: gener de 2007].

(38) Vegeu, en aquest mateix informe, el capítol "La comunicació local".

La majoria dels adjudicatariis de TDT local són operadors que prestaven servei a Catalunya des de feia temps

Amb el canvi de govern de la tardor de 2003 es va començar a pensar en un nou model en què totes les subvencions a mitjans es concedissin mitjançant convocatòria pública

rep Canal Català), si bé l'informe del CAC relatiu a aquest concurs inclou un vot particular del llavors conseller del CAC Joan Manuel Tresserras en què mostrava el seu desacord amb l'entrada de grans grups de comunicació espanyols (en concret, Prisa, Vocento i Uniprex) en el mercat de la TDT local de l'àrea metropolitana de Barcelona, quan s'havien presentat ofertes de grups més lligats al territori³⁹.

Una altra mesura important amb relació a les polítiques públiques que afecten la TDT és la campanya de publicitat institucional realitzada entre el 13 de juliol i el 6 d'agost de 2006, en què es posava especial èmfasi en la necessitat que els ciutadans realitzin les adaptacions tecnològiques necessàries a les seves llars per a la correcta recepció de la nova tecnologia. El cost d'aquesta campanya ha pujat fins a 1.140.000 euros⁴⁰.

Finalment, quant a l'impuls de la televisió digital terrestre, també cal esmentar les novetats tècniques i de continguts relatives a Televisió de Catalunya. En concret, la posada en marxa, entre desembre de 2006 i gener de 2007, de 21 nous centres emissors per permetre que la cobertura de l'operador públic arribi a més del 90% de la població de Catalunya, i el llançament d'una nova oferta programàtica dels canals K3 i 33 que només és a l'abast dels espectadors que puguin captar les emissions digitals⁴¹.

5.3. Noves ajudes als mitjans

Durant el primer mandat del govern tripartit (2003-2006) s'ha produït una novetat important en les polítiques d'ajuts als mitjans. Fins a aquest moment, únicament la premsa rebia ajudes reglades (i no totes), gestionades des del Departament de Cultura, mentre que el Departament de la Presidència concedia ajudes discrecionals als diferents mitjans (Fernández Alonso i Blasco Gil, 2005). Amb el canvi de govern de la tardor de 2003 es va començar a pensar en un nou model en què totes les subvencions es concedissin mitjançant convocatòria pública. I així es va fer el 2005 i el 2006. Si ens centrem en l'últim dels anys esmentats, el Departament de la Presidència, a proposta de la Secretaria de Comunicació, ha adjudicat, previ concurs, 10,9 milions d'euros, distribuïts entre ajudes a projectes, suport genèric als mitjans en català (ajudes automàtiques) i una nova línia de subvencions dirigida a associacions sectorials. Mentrestant, el Departament de Cultura, a través de l'Institut Català de les Indústries Culturals, ha adjudicat 5,46 milions destinats a la premsa impresa: 4,46 milions orientats a les subvencions per a l'edició i comercialització de publicacions periòdiques en català o en aranès (directes) i un milió reservat a les subvencions a projectes per a la consolidació d'empreses periodístiques i entitats editores de premsa i per a l'extensió de la premsa en català o en aranès. Cal matisar que, tal com apunta el govern, "es va preveure [des del Departament de la Presidència] una convocatòria específica d'ajuts a la TDT local, però l'avançament de les eleccions al Parlament de Catalunya ha aconsellat ajornar-la fins a la pròxima legislatura, per tal que el calendari electoral no interfereixi en el procés de concessió d'aquestes subvencions"⁴².

Tan bon punt es van conèixer les adjudicacions d'aquestes ajudes, el diari *Avui* afirmava en un editorial (1-08-06, pàg. 3) que la seva empresa editora, Corporació Catalana de Comunicació, havia estat clarament discriminada (els seus projectes van rebre 370.000 euros del Departament de la Presidència) respecte a d'altres grups de comunicació, particularment el grup gironí editor d'*El Punt*, Hermes Comunicacions (que va rebre del mateix departament 1.295.000

(39) Vegeu Consell de l'Audiovisual de Catalunya [En línia] (2006): <<http://www.audiovisualcat.net/actualitat/pr22-06-06.html>> [Consulta: gener de 2007].

(40) Vegeu Oficina de Comunicació del Govern [En línia]: <<http://www6.gencat.net/dgma/catala/ftp/notadepresmatdt.pdf>> [Consulta: gener de 2007].

(41) Vegeu Televisió de Catalunya [En línia]: <<http://www.tv3.cat/ptvcatalunya/tvcItem.jsp?idint=216866702&item=actualitats&seccio=tvcat>> i <<http://www.tv3.cat/ptvcatalunya/tvcItem.jsp?idint=216960532&item=actualitats&seccio=tvcat>> [Consulta: gener de 2007].

(42) Vegeu Oficina de Comunicació del Govern [En línia]: <http://premsa.gencat.net/display_release.html?id=23199> [Consulta: gener de 2007].

euros). En tot cas, segons les dades difoses per l'executiu català, les subvencions totals rebudes per l'editora de l'*Avui* han passat de 3,7 milions el 2003 a 876.000 euros el 2006. També cal apuntar que el Grupo Godó ha passat, en aquest mateix període, de percebre 7,7 milions a 2,5 milions; el Grupo Zeta, de 1,8 a 2,3; i Comit + Hermes Comunicacions, de 3,2 a 1,9⁴³.

Però l'executiu català també ha destinat una part important del seu pressupost al finançament de l'Agència Catalana de Notícies (ACN), el Baròmetre de la Comunicació i la Cultura i els Ajuts Euroregió. Quant a l'ACN, el Consell Executiu va autoritzar, el 26 de juliol de 2005, una inversió de 9.030.000 euros per al període 2005-2007⁴⁴. Pel que fa al Baròmetre⁴⁵, cal assenyalar que es tracta d'un projecte que es proposa mesurar els consums culturals als territoris de parla catalana. Està coordinat des de la Fundació Audiències de la Comunicació i la Cultura (Fundacc), constituïda el 31 de març de 2005, el patronat de la qual està integrat per 27 representants dels àmbits acadèmic, cultural, publicitari, la societat civil, els mitjans i la mateixa Generalitat, que ha aportat 3,4 milions per a la seva posada en marxa. S'espera que es pugui comptar amb els primers resultats, obtinguts a partir d'un total de 40.000 entrevistes, a mitjans de 2007⁴⁶.

Finalment, el govern català va llançar, l'octubre de 2006, la primera convocatòria dels anomenats Ajuts Euroregió, "destinats a impulsar i vertebrar les relacions institucionals, econòmiques i socials entre les comunitats autònomes i regions de l'Euroregió". Una de les tres modalitats d'aquests ajuts, que compten amb un pressupost total de 800.000 euros per a activitats que es desenvolupin durant l'any 2007, està orientada "a iniciatives que impulsin l'espai mediàtic euroregional (espai de comunicació compartit) [...], iniciatives relatives a qualsevol mitjà de comunicació social, tant públic com privat, televisiu (tecnologia analògica i digital), radiofònic, digital (Internet) o imprès, així com les relatives als serveis de subministrament de notícies i continguts comercials"⁴⁷.

6. Conclusió

El primer govern tripartit català (2003-2006) ha resultat especialment actiu en matèria de polítiques de comunicació i s'ha trobat amb un executiu espanyol sensible a les reivindicacions autonòmiques en matèria de planificació de l'espai radioelèctric (com ho proven les reformes dels plans tècnics de TDT i l'aprovació del pla d'FM) però resistent a l'ampliació de competències de la Generalitat en determinats aspectes de les polítiques de comunicació, com ho demostren les retallades sofertes pel projecte de reforma de l'Estatut d'Autonomia durant el procés de tramitació al Parlament espanyol.

Dels tres compromisos principals assumits al Pacte del Tinell, se n'han complert dos: l'ampliació de competències del CAC -que s'ha concretat, per exemple, en el seu paper decisiu en l'adjudicació de concessions de TDT local i l'aprovació de la Llei de la comunicació audiovisual de Catalunya, si bé aquesta norma -aprovada abans de la reforma de l'Estatut i sense conèixer tampoc les previsions de la llei general de l'audiovisual espanyola- ha d'esperar la resolució dels recursos d'inconstitucionalitat imposats pel Partit Popular i pel govern central per conèixer el seu contingut i abast finals. En tot cas, ens trobem davant d'una llei contestada des del sector -que, per exemple, en matèria de publicitat entra en col·lisió amb els previsibles continguts més liberalitzadors de la nova DTSPF- i que està pendent de diversos desenvolupaments normatius. Entre aquests, el que seria el tercer gran objectiu de l'acord del Tinell

El primer govern tripartit català s'ha trobat amb un executiu espanyol sensible a les reivindicacions autonòmiques en matèria de planificació de l'espai radioelèctric però resistent a l'ampliació de competències de la Generalitat en determinats aspectes de les polítiques de comunicació

(43) Vegeu Oficina de Comunicació del Govern [En línia]: <http://premsa.gencat.net/display_release.html?id=23199> [Consulta: gener de 2007].

(44) Vegeu Generalitat de Catalunya [En línia]: <<http://www10.gencat.net/gencat/AppJava/cat/actualitat/acordsdegovern/50726acords/agnciacatalanadenoticies.jsp>> [Consulta: gener de 2007].

(45) Vegeu, en aquest mateix informe, el capítol "La mesura d'audiències a Catalunya: el Baròmetre de la Comunicació i la Cultura".

(46) Vegeu Fundació Audiències de la Comunicació i la Cultura [En línia]: <<http://www.elbarometre.org/fundacc/ca/Fundacc.html>> [Consulta: gener de 2007].

(47) Vegeu Subdirecció General de Mitjans Audiovisuals del Departament de la Presidència [En línia]: <<http://www6.gencat.net/dgma/catala/ftp/euroregio07.doc>> [Consulta: gener de 2007].

Dels tres compromisos principals assumits al Pacte del Tinell, se n'han complert dos: l'ampliació de competències del CAC i l'aprovació de la Llei de la comunicació audiovisual de Catalunya

Queda pendent la reforma de la Llei de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió

en matèria de mitjans: la reforma de la Llei de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió, una vella reivindicació dels col·lectius professionals i acadèmics catalans, que constantment han denunciat la governamentalització de la CCRTV.

En matèria de digitalització, s'han adoptat diverses mesures dirigides a l'impuls de la TDT, inclòs un pla d'implantació que preveu que l'apagada analògica pugui produir-se el 2009, tot i que alguns aspectes del pla, com l'esmentada adjudicació de concessions de TDT local, porten un cert retard. No s'han desenvolupat, en canvi, polítiques orientades a l'impuls de la ràdio digital.

Bastant significatives han estat les reformes en matèria d'ajuts als mitjans, ja que -tot i que encara queda per definir quin tipus de subvencions s'atorgaran als operadors de TDT- és evident que s'ha avançat notablement cap a la transparència, particularment pel que fa a les ajudes que es concedeixen des del Departament de la Presidència.

En el calaix del primer executiu tripartit també caldria situar, com apunta Jordi Fortuny, "la reestructuració dels organismes de les diputacions que donen suport a la televisió local". En opinió de l'aleshores responsable del Gabinet de Comunicació Estratègica d'aquest govern, "la Xarxa i Comunicàlia no han pogut o no han sabut apropar-se més, i la Generalitat tampoc se n'ha sortit" (*Comunicació21*, núm. 18, pàg. 11).

En tot cas, el Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació que es crea després de les eleccions de l'1 de novembre de 2006 i que està encapçalat pel professor i exconseller del CAC Joan Manuel Tresserras i, més concretament, la Secretaria de Comunicació d'aquest departament, liderada pel periodista i acadèmic Albert Sáez, han d'afrontar a partir de 2007 diversos reptes, heretats en gran part del període que s'aborda en aquest text. Entre ells, l'esmentada en diverses ocasions reforma de la llei de la CCRTV -encara que això és tasca de tot el Parlament-, l'impuls de la TDT i sobretot de la ràdio digital, l'adjudicació de noves concessions d'FM (que hauria de suposar el cessament de les emissions sorgides en el marc del pla pilot), la revisió del paper de les diputacions en la política audiovisual i tot el projecte mediàtic en el marc de l'Euroregió. I això sense oblidar les necessàries negociacions amb RTVE per garantir i redefinir el futur de Ràdio 4.

Referències

- Corominas, Maria; Josep Àngel Guimerà; Isabel Fernández Alonso; Montse Bonet (2005): "Polítiques públiques de ràdio i televisió local en l'entorn digital a Espanya (1997-2004)", a *Trípodos*, núm. extraordinari, Barcelona, Universitat Ramon Llull, pàg. 639-650.
- Díez, Mercè (2006): "Expectatives incomplertes a la "Cimera de les solucions"", a *Quaderns del CAC*, núm. 23-24, Barcelona, Consell de l'Audiovisual de Catalunya, pàg. 195-198.
- Fernández Alonso, Isabel (2006): "Tres grandes ejes de la política de radio y televisión en Cataluña durante la etapa del Gobierno Tripartito (2003-2006): ampliación de competencias del CAC, aprobación de la Ley de la comunicación audiovisual y propuesta de reforma de la normativa reguladora de la Corporación Catalana de Ràdio i Televisió", a *Actas del I Congreso Nacional ULEPICC-España. Pensamiento crítico, comunicación y cultura*. ULEPICC-España, Sevilla [CD-ROM].

- Fernández Alonso, Isabel i José Joaquín Blasco Gil (2005): "Las ayudas públicas a la prensa en Cataluña (2000-2003)", a *Sphera Publica*, núm. 5, Múrcia, Universitat Catòlica de Múrcia, pàg. 181-199.
- Gimbernat Ordeig, Enrique [En línia] (2006): "El Consejo del Audiovisual de Cataluña y la Constitución", a Bitàcora Almendrón. <<http://www.almendron.com/tribuna/?p=11462>> [Consulta: gener de 2007].
- Petit, Martí (2006): "La Convenció de la UNESCO sobre diversitat cultural: un tractat que arriba massa tard?", a *Quaderns del CAC*, núm. 23-24, Barcelona, Consell de l'Audiovisual de Catalunya, pàg. 181-193.
- Reding, Viviane [En línia] (2005): *Europe, the media and European media policy. Speech given at the Congress of the Federal Association of German Newspaper Publishers*. <<http://europa.eu.int/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/05/552&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=fr>> [Consulta: gener de 2007].